

ԴԵՂՓԵԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ազգերը՝ քաղաքական և մասամբ տնտեսական համաձայնություններով կեդրոն ընդհանուր, նոր ժամանակներու գեղեցիկ Ամֆիթիոնիան:

Եւ ահա կը կանգնի Դեղփիսը իր ֆեդերատիւներով: Սիկելիանոս յամառ տենչն

տի կարենայ ոգեւորել մտաւորականութեան անհունութիւնը:

Միջազգային մամուլին հետեւող մը տեսած պիտի ըլլայ անշուշտ յառաջ եկած ընդհանուր հետաքրքրութիւնը, ուր հիացումը սահման չունի:

Copyright by NELLY'S, Athènes

Դեղփեան հանդիսութիւններ.— «Պրոմէթէոս Շղթայուած»,
Ծովանուշներու պարը:

ունեցաւ մտաւորականութեան Ուիլսոնը ըլլալու:

Պ Անկեղտ Սիկելիանոս բանաստեղծ է եւ ոտմանքի բանաստեղծ, անընթաց յառկերներէ խանդավառուող: Սակայն այս ամէնը պատճառ մը չ'որ մենք տարակուսանքով հայկինք «Դեղփեան խաչալին»: Եթէ Դեղփիս չյաջողի անգամ համամարդկային մտաւորականութեան կեդրոնն ըլլալու եւ նոր ճամբաներ ու հորիզոններ բանալու մե: առջեւ, ան պի-

✱ ✱ ✱

եւքիլէս.

«Պրոմէթէոս Շղթայուած»,

«Ալեքսանդրէիներ»:

Յաւիտենական պայքարը մարդուն՝ տիրանալու բնութեան, Աստուծոյ գահը բարձրանալու համար, եւ իր երախտագիտութիւնը իրեն հրամցուած հիւրասիրութեան եւ ծառայութեան: Ահա մարդկային ընտելեան ամենահիմնական գծերը:

Եսթիլէսի ժամանակակից թատրոնը իր խանձարութիւն մէջ էր, անկարող ըմբռնելու կեանքի զանազան երեւոյթները: Այսպէս,

Copyright NELLY'S

Դեղիեան հանդիսութիւններ. — Արամազդի արձանին մաքէթը, գործ Պ. Թումարուսի (Արեւիկ):

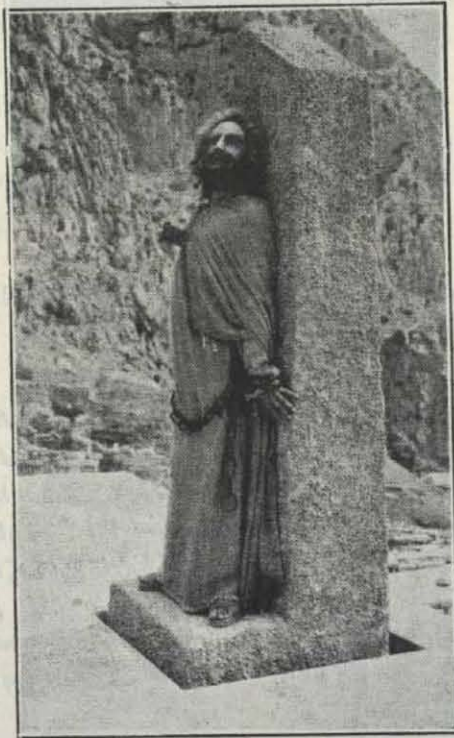
Թատերական արուեստի հայրը շարժման մէջ դրած է միմիայն մարդկային բնութեան պարզագոյն գծերը եւ զգացական ամենաառաջին թելերը:

Եւ արդէն ինչ որ ամենահիմնական է՝ յաւիտեանական է: Եսթիլէս նոր բան չունի ըսելիք մեզի. ան իր ամբողջութեամբ կը պարփակուի մեր զգացական եւ բանական սահմաններուն մէջ, որոնք շատ լայն են իրմէ: Մեզ կ'առնինքնէ սակայն եւ կը խանդավառէ խենդեցնելու աստիճան, որովհետեւ մեզ կը մղէ խորհելու թէ՛ ան եղած է մեր նախահայրերու ամենամեծ բարերարը, բանտրով անոնց առջեւ նոր ճամբա-

ներ, նոր հորիզոններ, որ մինչ այդ անձանօթ էին, որովհետեւ Եսթիլէս եւ բանաստեղծ է եւ փիլիսոփայ:

«Պրոմէթէոս Շղթայուած»ը երկրորդ անգամն է որ կը ներկայացուի Դեղիեան մէջ. Սիկել խանոս գոյգը 1927ին առաջին անգամ իբր նախափորձ այն տարուան համաշխարհային պաշտամունքին ներկայացուց զայն. հաւատաւոր գոյգը իր գործակիցներով ջանաց ստեղծագործել «Դեղիեան հրաւե»ը եւ ներկայ եղողները ծափահարեցին առանց սակարկելու: Առաջին հանդիսութիւնները անցան գրեթէ աննշմար: Ներկայ տարուան ներկայացման վրայ աւելցան «Աղերասնութիւնները» եւ «Պիւթական իրաւերը»:

Բեմադրութենէն ալ շատ բան փոխ-

Copyright NELLY'S

Դեղիեան հանդիսութիւններ. — «Պրոմէթէոս Շղթայուած», Պրոմէթէոս:

ուած էր, նախկին ահազնակոյտ իրապաշտ ժայռին տեղը բռնած էր ցած եւ պարզ փլաթֆօլմ մը, վրան սիւն մը՝ Պրոմէթէոսը

շղթայելու սահմանուած: Սոյն փոփոխութիւնը ահագին աշխուշ բարձրացոյց յ թատերական շրջանակներու մէջ:

Copyright NELLY'S

Դեղփեան հանդիսութիւններ. — «Պրովէքտ Նոքայուած», Ովկիանոս:

Բեմական ճարտարապետը Պ. Կոնստանտին ըմբռնած կ'երեւի ողբերգութեան էութիւնը, որ իր ցած եւ պարզ թատերաբեմով ազատ թողուց ներկաներու երեւա կայութիւնը թեւարկելու շրջակայ հոգեգրաւ բնավայրերուն բարձրերը: Այլ խօսքով ան հասկցած է թէ բանաստեղծական երկ մը՝ կարելի չէ իրապաշտ բեմադրութեամբ ներկայացնել:

Դերասաններու մէջ ո եւ է փոփոխութիւն չէր եղած. ծովանուշներու պարը այս անգամ ալ գերազանցեց ողբերգութեան միւս բոլոր մասերը: Հելլէնուհիներու հոյեր իրենց ստղանդաշատ ուսուցչուհիին Տիկին եւա Սիկելեանուի խառապահանջ մականին տակ բացարձակ Գեղեցիկն մօտեցան:

Դերակատարները չկրցան իրենցմէ պահանջուածը տալ. գրեթէ սիրողներ բոլորն ալ, չկրցան մանել իրենց ստանճնած դերերուն մէջ, մանաւանդ Պ. Մուրլոս Պրոմէթէոսի գերին մէջ մեծ դժգոհութիւն առաջ բերաւ մասնագէտներու շրջանակին մէջ. այսպէսով պարը գերիշխեց միւս բոլոր գործողութեանց:

Եւ բանը (logos) ա'յնչափ քնարական եւ իմաստալից՝ իջաւ երկրորդական աստիճանի:

Կարելի չէր աւելին ալ պահանջել քանի որ Օր. Մարուլիս (Իօ), Տիկ. Մովրօեանիս (Ովկիանոս) գրեթէ երբեք բեմ ելած չեն, իսկ Պ. Տէսթուենիս (Հեփեստոս եւ Հերմէս), Պ. Քոնստանտին (Կրատոս), բաւական մարզուած դերասաններ, չկարողացան ինքզինքնին արժեցնել:

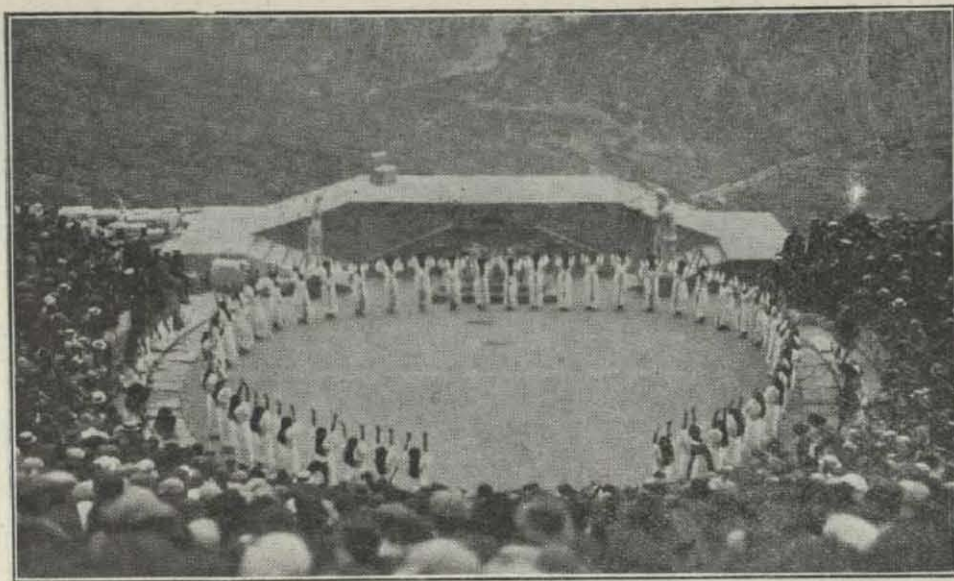

Copyright NELLY'S

Դեղփեան հանդիսութիւններ. — «Պրովէքտ Նոքայուած», Իօ՝ կովի փոխուած:

Տիկին Սիկելեանու, ջերմ հաւատացող մը Բանին բացարձակ արժէքին, գրեթէ կարեւորութիւն չի տար՝ զայն ըսելու ձե-

Copyright NELLY'S

Դեղիկեան հանդիսութիւններ. — «Աղերսողուններ»ու ներկայացում, «Աղերսողուններ»ու պարը:

ւին. զայս քանիցս հաստատած է մեր ունեցած խօսակցութեանց ընթացքին: «Բաւական չէ, կ'ըսէ տաղանդաւոր տիկինը, որ ներկայացումները գեղեցիկ ըլլան, պէտք է զանազ մտիկ ընել գիտնալ, եւ արդէն իմ գործս ընտրեալներու հետ է, ձեւապաշտութեան հետ գործ չունիմ, պաշտամունք է մեր կատարածը եւ ոչ թէ թատերական ներկայացում»:

Բացարձակ կատարելութիւն կարելի չէ երեւակայել: Այս ալ յարգելի տիկնոջ տկար կողմն է, որ ժամանակի ընթացքին անշուշտ կը սրբագործի:

Դեղիկեա Սիրակուսայի սխալը չկրկնեց, ան թարգմանեց թատերախաղերը արդի յունարէնի, գիւղն ու լեռը ատրուղ, օտար բառերէ ղեոծ, գեղեցկահնչիւն յունարէնի մը. թարգմանիչը Պ. Կրիփարիա, ինքն ալ մեծ բանաստեղծ մը, սուսա թարգմանութիւն մը որ վնասատուեցաւ եւրոպացի ամենախոտաղահանջ հելլենագէտներէն իսկ:

Փոքրիկ վերադաշում մը եւս Պրոմէթէոսի զգեստաւորումին և հոգեբանական պահերու մասին:

Դերակատարը չերեւցաւ այնպէս՝ ինչ-

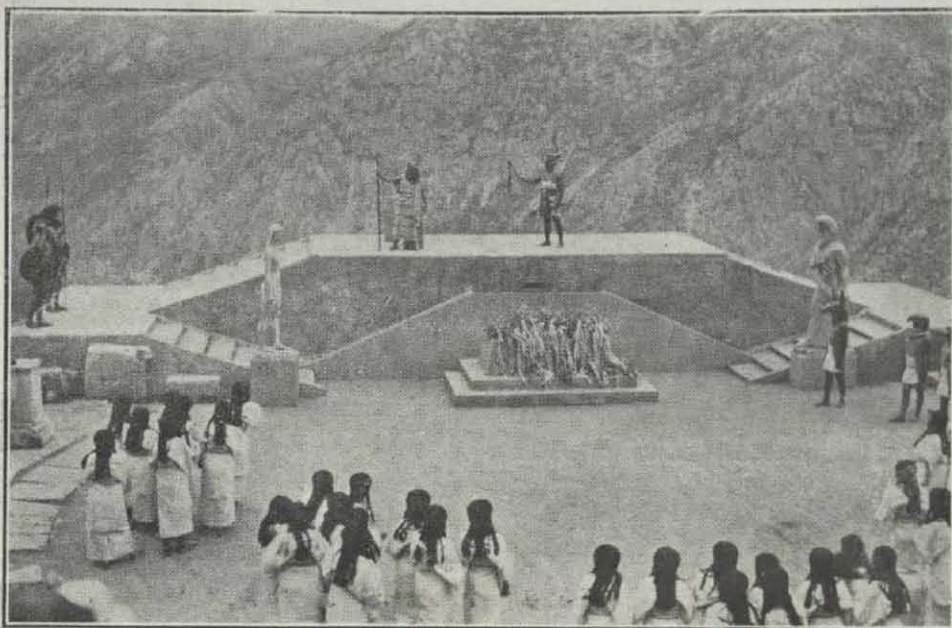
պէս կ'ուզէ զիցաբանութիւնը, մերկ ու բոկոտն. այլ հագած էր սրճաղոյն եւ մինչեւ սաքերը երկարող շապիկ մը եւ սա-

Copyright NELLY'S

Դեղիկեան հանդիսութիւններ. — Աղերսողունի մը

Copyright NELLY'S

Դեղիկեան հանդիսութիւններ — «Աղետողունիներ»ու ներկայացումը, «Աղետողունիներ»ու պարը:

քերուէն ունէր հելլէնական սանդալներ: Ու գարձեալ չենք գիտեր ինչու այս տարի չարձակուեցան ապստամբ աստուծոյն լեարդը յօշոտելու պաշտօն ունեցող արծիւները: 1927ին արձակուած արծիւները իրենց վեհ ճախրանքներով շքեղ խորհրդաւորութիւն մը տուին տեսարանին:

Ու յետոյ, Պ. Մուրլոս, ժայռ բարձրանալու պահուն, իր համակերպող քալուածքով, տփուռնած ու մէկ կողմ հակած գլուխով, Քրիստոսի մը տպաւորութիւնը կը թողուր: Անհասկանալի է այս սխալ ին կրկնութիւնը, քանի որ, առաջին ներկայացման խտորէն քննադատուեցաւ եւ տիկին Սիկելիանու պէտք էր ականջ տար եղած թելադրութեանց:

Պրոմէթէոս հոգեբանական ո եւ է ազականութիւն չունի Քրիստոսի հետ. անոր եւ զինք աստուածացնողներուն համար Աստուած կեանքի սկիզբն ու վախճանը չէ. մինչ Քրիստոսի համար ինք եւ մարդիկ Աստուծո՛վ եկած են, հսն վերագտնալու համար. իր պատարագումը միջոց մըն է

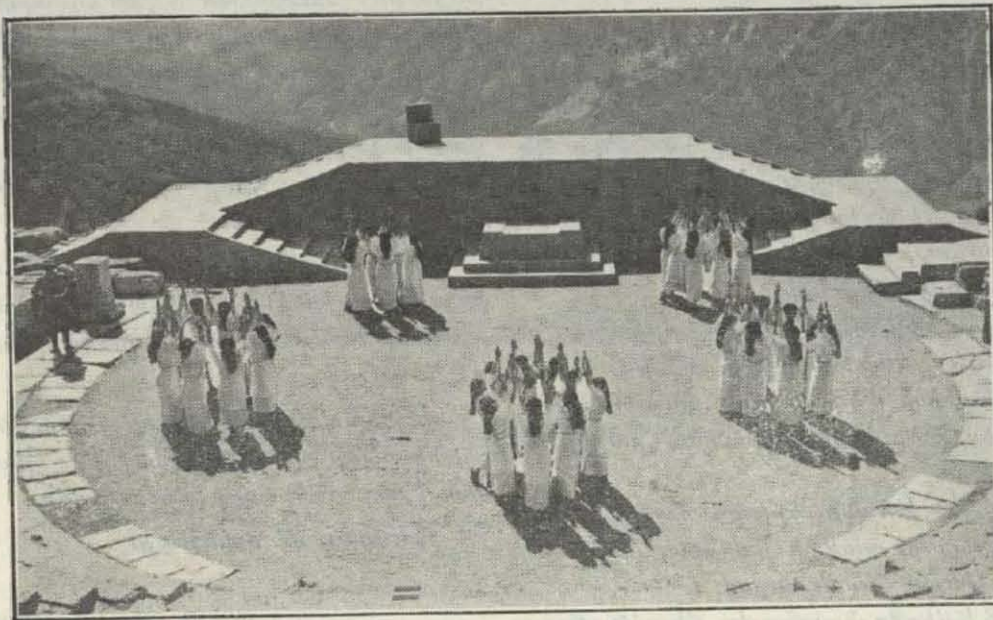
զանոնք միացնող: Պրոմէթէոս նոյն ինքն աստուած է, ուրեմն եւ իրեն ծնունդ տուող մարդիկն եւս աստուածներ են, եւ վերջապարձաբար աստուածներն ալ մարդեր, բոլորն ալ միեւնոյն ճակատագրին ենթակայ:

Արամազդ, սակայն, շահագործեց միջոցին մէջ իր ունեցած իշխանութիւնը, ուզեց հեռանալ մարդոցմէ, ապա ուրեմն եւ անոնց ճակատագրէն ու եղաւ Անիրաւ:

Պրոմէթէոս ըմբոստացաւ. Արամազդ պատժեց զայն, որովհետեւ բռնի ուզեց ազատագրուիլ եւ ամէն չափազանցութիւն կը պատժուի. բայց պատժուող տխրանք գիտէ թէ իր շղթաները որքան ամուր են ու Արամազդ որչափ բռնակալ, եւ թէ իր գերութիւնը երկար չալիտի տեւէ, բայց եւ թէ պիտի գայ այն օրը երբ ինք իր բոլոր վեհութեամբ պիտի յաղթահարէ մութին եւ Անիրաւին:

Ահա թէ ինչո՛ւ Պրոմէթէոս երբեք չի տփուռնիր եւ կը յառաջանայ դէպի ժայռը խրոխտ ու բարձրագլուխ:

Copyright NELLY'S

Դեղփեան ճանդիսութիւններ. — «Աղերսողութիւններ» եւ պակեր մը

★ ★ ★

«Աղերսողութիւններ»:

Եւրփիէսի ուրիշ մէկ սղբերգութիւնը ուր կը պակսի բեմական ամէն շարժում, տեղ տալով պարին, որ խաղարկութեան ամբողջ տեսողութեան միակ տիրապետոյն է:

Բեմ մտան հոսի յիսուն Գանալիզներ ձեռքերնին ձիթենիի ճիւղեր բռնած, եղիւտական տարադով եւ կեղծամներով, ամենքը միասին կը յաւաքանան գէտի խորանը ուր վար կը դնեն ձիթենիի ճիւղերը. ստանց կը հետեւին քանեւ չորս «Բժշկութիւններ» (Թերաքէնիաէս). դանալիզները կը հեռանան խորանէն, կը բաժնուին հինգական հոգինոց խումբերու եւ կը բալորուին բեմին շուրջ. իրենց կը հետեւին բժշկութիւնները որոնք բաժնուելով տասերկու հոգինոց երկու խումբերու, կը սկսին պարի, Պ. Փաշասի հմայիչ հուազախումբին առաջնորդութեամբ:

Անոնք ժամագրականօրէն անկարելի կշռաւոր և կարգաւորեալ շարժումներով՝ ափ

ի բերան ձգեցին եւրոպացի պարագէտները որոնց խանգաւառութիւնը ամէն չափ անցած էր:

Սպասելով յարմարագոյն առիթի մը «Աղերսողութիւններ»ու ամբողջական թարգմանութիւնը տալ «Անտհիա»ի լեթերցոյններուն, այժմ երկու տողով ամփոփենք զայն:

Յիսուն Գանալիզներ, չուզելով իրենց զարմիկներուն հետ ամուսնանալ, կ'ապաստանին Յունաստան. Արգոսի թագաւորը սիրալիբ ընդունելութիւն մ'ը կ'ընէ յիսուն եղիւտութիւններուն եւ ջանք չի խնայեր զանոնք հանգարտեցնելու. վրայ կը համի եղիւտացւոց մ'ունեակիլը, կը ջանայ համոզել անհնազանդ գեղութիւնները որպէս զի ետ դառնան, բայց ի վեր, օգնութեան կուգան կենդանագլուխ եղիւտական ատուածները և կ'ուզեն փախաւանանքը բռնի տանիլ:

Գանալէի դուստրերը կը գահավիժին ու մունեակիլը կը վերագառնայ ձեռնուհոյս:

★ ★ ★

Դեղփիս եւ Սիկել իանոս զոյգը՝ անբաժան ամբողջութիւն մըն են։ Դեղփեան ընալալը, ֆեստիւսաներով շրջեղեւում ու Ապոլոնեան սրբավայրերով հուրապարծուած եւ Սիկել իանոս զոյգին ստեղծագործ հանճարը միայն կարող էին Դեղփեան հրաշքը իրականացնել։

Այր ու կին, մոռցած եւ աշխարհ եւ հանգիստ եւ հարստութիւն, մեկուսացած իրենց Դեղփիսի մենաստանը տառնելովը երկար տարիներ, այս սարուան հրաշքը իրազորեցին։

Հանգիստութեանց երրորդ մասը, — պիւթակիս խողերը — տեղի չունեցաւ, օգի անհպատութեան հետեւանքով։

Վերջի վերջոյ՝ օտար եւ հելլէն մտաւորականներու մասնակցութեամբ խորհրդաժողով մը տեղի ունեցաւ. Դեղփեան ի-

տէալին նուիրուած համալսարանի մը հաստատման համար։ Առաջարկը մերժուեցաւ. ի փոխարէն ընդունեցին, ընդհանուր աղբաց անձանօթ գինուորներու բոցերէն վառել միջազգային եղբայրակցութեան անշէջ հուրը. հիմը դնելով «Էսթիտի» սլաշտամունքին։

Սիկել իանոս զոյգը պիտի կարողանա՞յ իր գործակիցներով՝ միջազգային եղբայրակցութեան կեդրոն մը ստեղծել Դեղփիսի մէջ. ո՞վ գիտէ։

Այո՛ւ հանգերձ պիտի գտնուին մտաւորականներ որոնք ոգի ի բովն պիտի ջանան իրազորեւ այդ մեծ երազը։

Յուսանք եւ սպասենք։

Գ. Յ. ԹԷՄՄՕՆԱՆ

Արեւի, 1930 Յգոսոս

Copyright NELLY'S

Դեղփեան հանգիստութիւններ. — «Աղետադուհիներ»էն պատկեր մը. Եփեսոսկան շասուածներու խումբ մը։